

és Kodály haladnak. Ravel félrevonult s az ut mentén külön világot alkotott. Viszont ez a világ még sokáig lesz vonzóan szép és érdekes a halála után is. Nagyobb művei (Vonósnégyes, Spanyol rapszódia, Ludanyószvitt, Zongoraverseny, stb.) ezután még fokozottabb elterjedésre és általánosabb értékelésre számíthatnak, nem is szólva apróbb műveiről melyek keletkezésük óta népszerű és úde darabjai a hangverseny műsoroknak. (—r —ö)

NUTRITION. Ez a címe annak a tekintélyes könyvnek, amit a Népszövetség alig pár hónappal ezelőtt tett közzé s amely a legalaposabb átgondolással azt bizonyítja, hogy az emberek legnagyobb része ma az egész világon szegénysége következtében nem táplálkozik eléggé. Erre az eredményre a Népszövetség megbízásából korántsem politikusok, hanem tudományos szakbizottság jutott. Ez a bizottság átvizsgálta minden átvizsgálhatót, jelentése maga a testes könyv, rengeteg tabellával. Maguk a tabellák azoknak az országoknak a hivatalos adalékai nyomán készültek, amelyek statisztikai hivatalai az említett megállapításhoz szükséges statisztikai felvételeket szolgáltatják. A jelentés tartalmaz azután épp a táplálkozás ellenőrzése szempontjából készült csoportfelvételeket. Így pl. az amerikai United States Bureau of Labor Statistics megvizsgálta 2746 munkás- és alkalmazott-család életviszonyait s úgy találta, hogy 74 százalékuk táplálkozása elégtelen. Angliában az egészségügyi minisztérium részéről igazolt jelentés 1152 háztartás költségvetését nézte át. Valamennyi nagyszámú és kisjövedelmű család volt s így csak 10 százalék táplálkozási állapota volt teljesen, 30 százaléké pedig félig-meddig kielégítő, 50 százaléké azonban teljesen elégtelen. A németországi adatok, amelyek a német Birodalmi Statisztikai Hivatal ide vonatkozatható rovataira támaszkodnak, megállapítják, hogy az évi 800 márka alatti jövedelem kategóriában fejenként napi 2530 kalória táplálék esik, míg az 1000 és 1200 márka közti évi jövedelem mellett naponta 2850 kalória. Ha tekintetbe vesszük, hogy a felnőtt ember napi kalória szükséglete kb. 3000, úgy még az évi 1200 márka jövedelmű emberek sem tekinthetők eléggé tápláltaknak. Ezek a nem eléggé tápláltak — ahogy a jelentés hangsúlyozza — háromötödét teszik a mai német népnek. A hiányos táplálkozásnak természetesen megvannak a következményei. Norvégiára vonatkozólag ezeket a következményeket is nyomon tudja kísérni a jelentés. Norvégiában ugyanis 1920 és 1935 között megvizsgálták a nyilvános- és magán-iskolák tanulóinak a súlyát és magasságát. Mint tudvalevő a magániskolák a drágábbak, ide tehát a jobban táplált gyermekek járnak. Évről-évre a jobban táplált gyermekek átlagban nagyobbak és súlyosabbak voltak, mint a kevésbé jól tápláltak. Így pl. 1935-ben a magániskolák tanulói, 14 éves életkorukban, átlag 162.7, míg a nyilvános iskolák ugyanolyan életkorú tanulói csak 155 cm. magasak voltak; a magániskolák tanulói súlyra 50, a nyilvános iskoláké csak 43.6 kg.-ot mértek. A lányok körében ugyanilyen a helyzet. (Schmiedt Ferenc)

A 750 ÉVES RUSZTAVELI. A művelt világ pár hete ünnepelte a *Párdúc-bőrös lovag* szerzőjének, a georgiai Sota Rusztaveli 750. születési évfordulóját. A történelem kevés biztos adatot őriz Rusztaveliről; egyedüli életírása maga a költeménye, mely a középkori Georgia aranykorában, a XII. század vége és a XIII. század eleje táján íródott.

Abban az időben Georgiát a legerősebb hűbárállamok közé sorolták. Tartományai a Fekete Tengertől a Káspi Tengerig, délen pedig Iráig

terjedtek. Minthogy Kelet és Nyugat összekötő karaván útján, India és Bizánc között feküdt, a középkori Georgiára Irán és Bizánc erős hatást gyakoroltak. Az egyházi irodalom nyugatról, a világi keletről befolyásolta. Irodalma és zenéje is hiven visszatükrözi ezt a kettős hatást, melyben Irán rövidesen tulsulyra jutott.

Két évszázaddal Rusztaveli előtt Iránban bámulatos hősköltemény született. A *Sahnámében* Firduszi, irán költő elragadó erővel és ékeszólással adta vissza az aráni lovagok életét és hőstetteit. Ez a költemény népszerű lett messze Irán határain, különösen Georgiában.

A *Sahnámé* a keleti lovagvilág, a perzsa vitézség és becsület sajátos törvénykönyve; égimagasztalja hősei rendkívüli fizikai erejét és vitézségét, kik karddal kezükben aratják győzelmeiket a rossz szellemei felett.

Rusztaveli költői műve, a *Párduc bőrös lovag* Irán hősi szellemének és Nyugat moralizáló hatásának szintézise. Irodalmi alapja ugyancsak a lovagokat dicsőítő hősköltészet, de a *Sahnámétól* eltérően, már a testvériséget és a barátságot énekli meg. A középkor első és legmagasztosabb költeménye, amely az ember belső világát glorifikálja. Ugyanakkor minden idők egyik legnagyobb és legmegindítóbb szerelmi regénye!

Rusztaveli, bár művének nem egy részletét az iráni hősköltészetből vette át, mondani valói lényegében eredeti. Új megnyilatkozás volt ez a középkori ember számára és nemcsak Georgiában. A XIII. és XIII. század Európájában és Ázsiájában Rusztaveli művéhez fogható senki sem irt!

Rusztaveli kalandos szerelmi történet keretében ábrázolja kora lovagi életét. Különös erővel vetíti elénk a hős jellemének, lelki tulajdonságainak kialakulását. Nem a fizikai erő és a becsvágy boldogítja hőseit, hanem az erkölcsi tisztaság, a szeretett társhoz való ragaszkodás és a fegyvertárs iránti hűség. A férfidicsőség iráni kodexe helyébe mindezzel Rusztaveli új lovagi szabályokat állít, s ezekben a humanizmus első villanásaira ismerünk. Rusztavelinél a szerelem is új, a Kelet és Nyugat addigi felfogásától mélyen eltérő értelmet nyer. A nő többé már nem egyszerű hadizsákmány vagy a trubadurok misztikus szerelme. Nem nyert csatákkal szerzik, de nem is tartozik a sírontúli világhoz; nagy, erkölcsi jellegű tettekkel hódítható meg s a hű szerelem a jutalmát még itt, a földön nyeri el. Rusztaveli szerelemről hirdetett felfogásában is a humanista ideálok előszele fűj.

A *Párducbőrös lovag* hősei nem ismerik a vallási és nemzeti előítéleteket. A műben hiába keresnők a középkori egyház erkölcsi igáját és nemzeti szűkkörűségét, melyek a hűbéri társadalom egyébként legfelvilágosultabb elméin is eluralkodtak. A lovagok testvériségét hirdeti, kiket szellemi rokonság és közös életcélok fűznek egymáshoz. Valóságos kinyilatkozás számban mentek a középkorban ezek a gondolatok, hirdetve a humanizmus nagy korszakának hajnalhasadását.

Rusztaveli költeménye a századok során sok viszontagságon ment keresztül. A tatárjárás Georgiát romokkal borított sivataggá változtatta. A georgiai civilizáció folyama kiapadt. Rusztaveli hangja közvetlenül nem érkezett el Nyugatra. És amidőn a XV. században Georgia felszabadult a tatár uralom alól, Itáliából már világgá hirdették a humanizmus első igéit, azokat az elveket, melyeket két évszázaddal előbb páratlan bátorsággal és erővel hirdetett a georgiai költő. (P.)

* A *Párduc bőrös lovag* első két éneke Vikár Béla fordításában magyarul is megjelent.